

Instytut Pamięci Narodowej - Katowice

<https://katowice.ipn.gov.pl/pl3/aktualnosci/191475,Uroczystosc-oznaczenia-grobu-powstanca-slaskiego-Romana-Gwozdzia-znakiem-pamieci.html>
19.05.2024, 14:53

Uroczystość oznaczenia grobu powstańca śląskiego Romana Gwoźdźcia znakiem pamięci „Tobie Polsko” - Rybnik, 3 października 2023

3 października 2023 r. odbyła się uroczystość oznaczenia grobu Romana Gwoźdźcia znakiem pamięci „Tobie Polsko”. Wydarzenie miało miejsce na cmentarzu parafialnym pw. Matki Boskiej Bolesnej w Rybniku przy ul. Rudzkiej (kwatery 15, pole 1, rząd 4, grób nr 9).

W uroczystości udział wzięli: dr hab. Julia Dziwoki prof. UJD – wnuczka Powstańca Śląskiego, Jan Kwaśniewicz – naczelnik Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Katowicach, Wojciech Świerkosz – zastępca prezydenta Miasta Rybnik, ks. Marek Bernacki – proboszcz parafii pw. św. Antoniego z Padwy, Katarzyna Fojcik – dyrektor Centrum Edukacji i Kultury, dr Bogdan Kloch – wicedyrektor Muzeum Miasta Rybnik, uczniowie z Zespołu Szkół Technicznych w Rybniku wraz z wicedyrektorką Gabrielą Smyczek-Jądro oraz przedstawiciele Straży Miejskiej z Rybnika.

Uroczystość poprowadził Jan Kwaśniewicz, który na wstępie przywitał uczestników uroczystości, a następnie przybliżył genezę akcji „Powstańcy to wiara, nadzieja i cud! Ocalmy groby powstańców śląskich od zapomnienia” oraz symbolikę znaku pamięci „Tobie Polsko”. Następnie głos zabrała dr hab. Julia Dziwoki prof. UJD, która przybliżyła życiorys Romana Gwoźdźcia oraz przebieg III powstania śląskiego na terenie Rybnika. Oznaczenia grobu znakiem pamięci „Tobie Polsko” dokonał Jan Kwaśniewicz, natomiast dr hab. Julia Dziwoki dokonała oznaczenia mogiły plakieta „grób weterana”. W dalszej części wydarzenia modlitwę w intencji Weterana poprowadził ks. Marek Bernacki. Następnie głos zabrał Wojciech Świerkosz. Na zakończenie na grobie złożono kwiaty i zapalono znicze.

Kpr. Roman Gwoźdź urodził się 7 lutego 1903 r. W 1921 r. brał udział w III powstaniu śląskim. Następnie w 1924 r. wstąpił do Wojska Polskiego (nr 851 z listy poborowej). W dniu 16 marca 1925 r. został wcielony do 50 Pułku Piechoty Strzelców Kresowych. W marcu 1927 r. został przeniesiony do rezerwy. Natomiast podczas okupacji niemieckiej od 24 maja 1943 r., aż do wyzwolenia odbywał pracę przymusową w magazynie amunicji wojskowej w Berk (dzielnica Sondershausen w Turynii). Zmarł 3 marca 1982 r.

oprac. Danuta Mikoda (OBUWiM IPN Katowice)

Roman Gwóźdź -
fotografia ze zbiorów
prof. Julii Dziwoki

Akcja oznaczania grobów znakiem pamięci opracowanym przez Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Katowicach rozpoczęła się 5 lipca 2021 r. w dzień setnej rocznicy zakończenia III powstania śląskiego. Znak pamięci „Tobie Polsko” ma formę proporczyka o rozmiarach ok. 20 x 8 cm wykonanego z porcelany nagrobnej. Umieszczono na nim inwokację „Tobie Polsko”, pod którą znajduje się wizerunek orła otoczonego datami powstań, a poniżej napisy „Grób Powstańca Śląskiego” i „Instytut Pamięci Narodowej”. Proporzec jest wzorowany na sztandarze powstańczym „Tobie Polsko”, który wykonano na początku 1920 r. w pracowni przy redakcji „Katolika” w Bytomiu i który obecnie znajduje się w zbiorach Muzeum Czynu Powstańczego w Górze Św. Anny. Muzeum posiada także fotografię z uroczystości upamiętniającej uchwalenie Konstytucji 3 Maja, która przedstawia pochód mieszkańców wsi Osiek (pow. strzelecki, woj. opolskie) z tymże sztandarem niesionym przez A. Szulca do Rozmierzy. Uroczystości te obchodzono na całym Górnym Śląsku w niedzielę 2 maja 1920 r. i były to pierwsze legalne obchody tej rocznicy na tym terenie. Dzięki postanowieniom artykułu 88 Traktatu Wersalskiego o przeprowadzeniu plebiscytu, dla zapewnienia jego bezstronności, w lutym 1920 r. obszar plebiscytowy wyłączono z państwa niemieckiego i poddano kontroli wojsk alianckich, a pełnię władzy przejęła na nim Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa Górnego Śląska z gen. Henri Le Rondem na czele. Umożliwiło to Polakom legalne demonstrowanie swoich dążeń i używanie symboli narodowych.

Znak pamięci „Tobie
Polsko”.

